

Crna Gora
Vlada Crne Gore

CRNA GORA SKUPŠTINA CRNE GORE	
18 08	20 21 GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-71/21-4/2
VEZA:	
EPA:	246 XXVII
SKRAĆENICA:	PRILOG:

Broj: 04-3558/5

18. avgust 2021. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE

Gospodin mr Aleksa Bečić, predsjednik

Na osnovu člana 10 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG“, br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore je dana 18. avgusta 2021. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljene saglasnosti većine članova Vlade, odlučila o **Interpelaciji za pretresanje pitanja politike Vlade Crne Gore u oblasti poljoprivrede**, koju je Skupštini Crne Gore podnio poslanik mr Raško Konjević, a Skupština uputila Vladi.

S tim u vezi, Vlada podnosi sledeći

IZVJEŠTAJ

Povodom navoda iznijetih u Interpelaciji prije svega ukazujemo na to da su isti netačni, paušalni i neosnovani.

Naime, kada je riječ o koncentrovanoj stočnoj hrani posebno naglašavamo da je Crna Gora uvozno zavisna zemlja gotovo za sve proizvode i samim tim potpuno izložena kretanjima na regionalnom i svjetskom tržištu i ne može da utiče na formiranje cijena, kao ni da ograniči iznose cijena proizvoda, budući da se one slobodno formiraju na tržištu. U prilog tome najbolje govori i član 139 Ustava Crne Gore koji propisuje da se ekonomsko uređenje zasniva na slobodnom i otvorenom tržištu, slobodi preduzetništva i konkurencije, samostalnosti privrednih subjekata i njihovoj odgovornosti za preuzete obaveze u pravnom prometu, zaštiti i ravnopravnosti svih oblika svojine. S tim u vezi, ukazujemo na to da je

početak uvećanja cijena koncentrovane stočne hrane i poremećaja na svjetskom tržištu, datira još od kraja 2019. godine, kada dolazi do laganog rasta cijena koji se nastavlja tokom 2020. godine, a najizraženiji rast kao posljedica pandemije virusa COVID19 bilježi se u 2021. godini.

Na skok cijena gotovih proizvoda, odnosno koncentrovanih smješa stočne hrane najviše je uticao izraženi skok cijena kukuruza i soje, kao glavnih energetskih i proteinskih komponenti u smješama. Ovdje valja naglasiti da postoji puno koncentrovanih smješa koje se koriste za ishranu stoke, ali u Crnoj Gori po količini potrošnje dominantne su koncentrovane smješe za muzne krave, koke nosilje i svinje. Prema podacima organa uprave nadležnog za poslove carina u 2020. godini je uvezeno 71.8 milion kilograma koncentrovane stočne hrane ili oko 6 miliona kilograma mjesečno.

Kada je u pitanju visina uvećanja radi bližeg određenja, odnos kretanja cijena po vrstama koncentrovane hrane koje se najčešće koriste može se najbolje sagledati iz tabele za period kada je došlo do značajnog povećanja cijena i to:

R.B	Vrsta koncentrata	Maj 2020	Jun 2021	% Uvećanje
1.	Koncentrat za muzne krave	0.30€/kg	0.40€/kg	33
2.	Koncentrat za koke nosilje	0.30€/kg	0.40€/kg	33
3.	Koncentrat za svinje	0.33€/kg	0.40€/kg	21

Iz prikazanih podataka, a imajući u vidu način na koji se proizvodnja odvija, može se nedvosmisleno zaključiti da se povećanje cijena koncentrovane stočne hrane najviše odražava na sektor živinarstva i svinjarstva, budući da se kod ovih vidova proizvodnje u ishrani koristi 100% koncentrovana stočna hrana. Za razliku od ovih vidova proizvodnje u sektoru govedarstva, kozarstva i ovčarstva osnovno hranivo predstavlja kabasta hrana kao što su zelena masa, sijeno, sjenaža, silaža i dr., i samim tim su nešto manje izloženi poremećajima na tržištu koncentrovane stočne hrane.

Za razumijevanje uticaja na cijenu 1kg sirovog mlijeka, koje ima povećanje cijene koncentrovane stočne hrane, važno je znati da prilikom normiranja obroka za visokomuzne krave, za svaki kilogram proizvedenog mlijeka planira se oko 300 grama koncentrovane stočne hrane. Dakle, iz navedenog se zaključuje da je tokom 2021. godine došlo do povećanja cijene koncentrovane hrane za muzne krave sa 0.30€/kg na 0.40€/kg što je za 33%

više. Prema tome, razlika po 1kg koncentrovane hrane je 0.10€ i iz toga se može zaključiti da je 300 grama koliko je potrebno za 1kg mlijeka poskupljalo, a samim tim uticalo na proizvodjačku cijenu jednog kilograma mlijeka za 0.033€. Pored toga, na cijenu mlijeka utiču i drugi troškovi kao što su troškovi vode, struje, veterinarski troškovi, dok nije realno da u cijenu proizvodnje 1kg mlijeka ulaze troškovi kredita ili investicija.

Prilikom analiziranja novonastale situacije, a u cilju rješavanja problema imali smo u vidu i činjenicu da je osnovna hrana za ishranu svih preživara (goveda, ovce, koze) pa samim tim i krava kabasta stočna hrana (zelena masa, sijeno, sjenaža, silaža i dr). Radi dobijanja visoke proizvodnje mlijeka uz kabastu stočnu hranu dodaje se kao dopunsko hranivo koncentrovana stočna hrana, dakle kao suplementacija. Poljoprivredna struka govori da bi odnos kabaste stočne hrane i koncentrovane u svojoj materiji trebalo da bude u korist kabaste stočne hrane, koja bi trebala da bude kvalitetno pripremljena i u njoj sačuvane hranjive materije. Istina, dešava se u praksi da koncentrovana hrana ima veće učešće nego kabasta, ali to neminovno poskupljuje proizvodnju i lose djeluje na metaboličke promjene muznih grla (izaziva acidozu i slične pojave) i u krajnjem slučaju utiče na skraćenje produktivnog života muzne krave.

U tom smislu naglašavamo da upotreba koncentrovane stočne hrane može da bude i do 60% samo u slučajevima kada se radi o visokoj proizvodnji mlijeka i kada je cijena koncentrovane stočne hrane povoljna da dozvoljava njenu upotrebu u toj razmjeri. Inače, to učešće treba da je ispod 50% u odnosu na kabastu stočnu hranu. Po pravilu, najpravičnije je hraniti muzna grla kvalitetnom kabastom stočnom hranom i dodavati koncentrovanu hranu do željenog nivoa proizvodnje. U zavisnosti od tipa proizvodnje udio kabastog hraniva u obroku trebalo bi da čini 70%.

Iz prednje elaboriranog se nedvosmisleno zaključuje da Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede konstantno sa pažnjom prati stanje na tržištu, kao i kretanja na tržištima poljoprivrednih proizvoda, te je na osnovu utvrđenog stanja u datom trenutku i reagovalo.

Prije nego iznesemo podatke o modelima dodatne podrške koju smo do sada obezbijedili moramo se osvrnuti na redovnu podršku koju redovno isplaćujemo, a posebno je potrebno da ukažemo na to da problemi vezani za isplatu subvencija na proizvedeno mlijeko ni u jednom trenutku nisu postojali, niti postoje jer se iste redovno isplaćuju za svaki litar proizvedenog i predatog mlijeka mljekarama i sirarama, dok će se subvencije na mlijeko koje se prerađuje na gazdinstvima isplatiti jednokratno tokom godine nakon

izvršenih kontrola, kako je to i propisano Uredbom o uslovima, načinu i dinamici sprovođenja mjera agrarne politike za 2021. godinu – Agrobudžet.

S tim u vezi ističemo da su subvencije za proizvedeno mlijeko definisane kroz dvije mjere Agrobudžeta za 2021. godinu i to:

1) Podrška razvoju tržišne proizvodnje mlijeka – kroz ovu mjeru subvencionišu se proizvođači mlijeka koji sirovo mlijeko predaju mljekarama i sirarama na dalju preradu. Osnovna premija po litru iznosi 0.05€ za mlijeko do 600.000 mikroorganizama i do 400.000 somatskih ćelija u mililitru. Dodatna premija za kvalitet po litru iznosi još 0.05€ za mlijeko do 100.000 mikroorganizama i 400.000 somatskih ćelija u mililitru. Pored toga, dodatna premija po litru 0.01€ za proizvođače koji predaju mljekarama veću količinu od 5.000 litara mlijeka mjesečno, a ova premija po prvi put u ovoj godini, od dana stupanja na snagu Agrobudžeta za 2021. godinu, obuhvata ukupnu količinu predatog mlijeka, a ne samo litre preko 5.000, kao što je to do sada bio slučaj. U skladu sa Agrobudžetom za 2021. godinu proizvođači kozijeg i ovčijeg mlijeka preko osnovne premije od 0,05€ dobiće i dodatnih 0.03€ po litru, što je uvećanje za 0,01€ po litru na premiju koja je do ove godine iznosila 0.02€ po litru. Ovom mjerom obuhvaćeno je oko 1.600 kooperanata, odnosno poljoprivrednih gazdinstava koja svakog mjeseca ostvaruju pravo na subvencije za proizvedeno mlijeko i isplata se vrši mjesečno, što znači da problema u redovnosti isplate premija nije bilo, kako je to već i rečeno.

Valja naglasiti da iz službenih evidencija o isplatama subvencija za proizvodnju mlijeka proizilazi da od ukupnog broja proizvođača koji predaju mlijeko mljekarama i sirarama, njih 62% tokom 2020. godine predalo je mlijeko ekstra klase, što znači da su ostvarili pravo na osnovnu i dodatnu premiju na kvalitet, odnosno subvenciju u iznosu od 0,10€. Pozitivni trend povećanja kvaliteta proizvedenog sirovog mlijeka u 2021. godini je značajan pa je prema podacima o isplatama premija za mjesec maj 2021. godine, njih 69% predalo mlijeko u ekstra klasi i istvarilo pravo na maksimalan iznos premije. Ilustracije radi, napominjemo da sada proizvođač mlijeka koji mjesečno predaje mljekari 10.000 litara mlijeka u ekstra klasi i uzgaja oko 15 muznih krava, ostvaruje pravo na premije iznosu od 1.100€ mjesečno. Ovi podaci proizilaze iz službenih evidencija koje koji su javno dostupni na zvaničnoj internet stranici ovog ministarstva.

2) Podrška preradi mlijeka na gazdinstvu – kroz ovu mjeru subvencionišu se proizvođači mlijeka koji svoje mlijeko ne predaju mljekarama i sirarama, već sirovo mlijeko prerađuju u sir i kajmak na svojim poljoprivrednim gazdinstvima – domaćinstvima, odnosno objektima u

sastavu domaćinstva koji su u skladu sa zakonom upisani u odgovarajuće registre. Premija po litru prerađenog mlijeka iznosi 0.06€, a priznata količina po muznom grlu godišnje za krave iznosi 3.000 litara, za koze 200 litara i ovce 100 litara. Premije su se prethodnih godina isplaćivale na šest mjeseci, a u 2021. godini u skladu sa Agrobudžetom za ovu godinu biće isplaćene jednokratno nakon uzimanja uzoraka i dobijenih rezultata u pogledu kvaliteta i završene kontrole na terenu o broju muznih grla. Ovom mjerom u 2020. godini bilo je obuhvaćeno 1.940 proizvođača mlijeka, dok će u 2021. godini taj broj će preći 2.000 korisnika, budući da je zabilježeno povećanje broja proizvođača koji su objekte u sastavu domaćinstva upisali u registre koje vodi Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove. Kroz navedene mjere za 2021. godinu je opredijeljeno oko 4.35 miliona eura i na taj način subvencijama biće podržana proizvodnja od oko 5.5 miliona litara mlijeka predatog mljekarama ili prerađenog na domaćinstvima na mjesečnom nivou.

Važno je istaći da se podrška za mljekarski sektor tu ne iscrpljuje, već je za privredne subjekte koji vrše otkup mlijeka, u Agrobudžetu za 2021. godinu definisana i mjera - Podrška jačanju otkupne mreže mlijeka. Ova mjera predviđa podršku koja se daje objektima koji su upisani u Registar odobrenih objekata koji vodi Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i koji redovno otkupljuju mlijeko od domaćih proizvođača mlijeka. Podrška se daje za svaki litar otkupljenog mlijeka u iznosu od 0,02€ po litru, što podrazumijeva i količine manje od 400 litara mjesečno otkupljene od kooperanata. Pored navedenih premija za mlijeko proizvođači mlijeka u 2021. godini ostvaruju i pravo na premije po grlu, a u odnosu na broj grla koji posjeduju i to u iznosu od 75€ po grlu (premija je 2020. godini iznosila 70€ po grlu) kao i premije po hektaru za jednogodišnje i višegodišnje kulture koje iznose 220€ (premije po hektaru u 2020. godini iznosile su 200€).

Kada se sagleda struktura Agrobudžeta za 2021. godinu i opredijeljena sredstva jasno proizilazi da će sektor stočarstva u ovoj godini biti podržan sa oko 9,2 miliona eura, što čini gotovo trećinu sredstva opredijeljenih za mjere agrarne politike. U taj iznos se pored direktnih plaćanja ubrajaju i sredstva opredijeljena kroz mjere ruralnog razvoja, odnosno kroz realizaciju javnih poziva (nabavka mehanizacije i opreme, adaptacija objekata, nabavka stočnog fonda idr.). Kada se tome doda realizovana pomoć mljekarskom sektoru i planirana dodatna pomoć za nabavku stočne hrane ovaj iznos će premašiti 10 miliona eura. Izdvojena sredstva namijenjena su

poljoprivrednim proizvođačima kojih prema posljednjem poljoprivrednom popisu ima oko 45 hiljada gazdinstava, odnosno oko 15 hiljada gazdinstava zvanično registrovanih kod Ministarstva.

Najzad, zbog novonastale situacije Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je, u cilju ublažavanja negativnih uticaja nastalih poskupljenjem koncentrovane stočne hrane zbog uticaja pandemije virusa COVID19 i poboljšanja uslova privređivanja, a nakon više održanih sastanka sa mljekarima, obezbijedilo i dodatnu podršku za proizvođače mlijeka koji predaju mlijeko mljekarama i sirarama i proizvođačima koji vrše preradu mlijeka na gazdinstvu u iznosu od 0.02€ po litru za mjesece jun i jul 2021. godine. Na ovaj način omogućena je podrška navedenom sektoru u ukupnom iznosu od 210.76,93€ za navedeni period. Još jednom podsjećamo da se otkup sirovog mlijeka vrši kontinuirano i nema zastoja u otkupu, kao ni u isplati premija za otkupljeno mlijeko. Otkup sirovog mlijeka vrši 27 privrednih subjekata - mljekara i sirara, dok pojedini vrše isplatu mjesečno, a pojedini dva puta mjesečno. Prema podacima sa kojima raspolažemo u junu 2021. godine otkupljeno je 2.387.823 litra sirovog mlijeka od 1.532 proizvođača mlijeka.

Kako je Ministarstvo nastavilo da prati kretanje cijena na tržištu, te uočavajući da se iste nisu stabilizovale nakon isteka perioda za koji je izdvojena prednje navedena podrška, kao i da sektor mljekarstva nije jedini na koji je povećanje cijena stočne hrane uticalo, odlučilo je da opredijeli dodatna sredstva za nabavku stočne hrane. S tim u vezi objavljen je Javni poziv za dodjelu pomoći u nabavci stočne hrane poljoprivrednim proizvođačima i nosiocima dozvolae za akvakulturu i marikulturu u iznosu od 5 centi po kilogramu. Javni poziv je raspisan 02. 08. 2021.godine i trajaće do 30. 09. 2021.godine do kada će se primjenjivati mjera podrške, a u te svrhe opredijeljeno je 800.000 eura. Svakako, u cilju blagovremenog preduzimanja mjera i stvaranja uslova za obezbjeđivanje dohotka poljoprivrednika Ministarstvo nastavlja da prati stanje i pruža podršku poljoprivrednim proizvođačima.

Kada je u pitanju sektor biljne proizvodnje već početkom 2021. godine, Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede zahtjevima su se obratili proizvođači merkantilnog krompira, koji su ukazivali na nemogućnost prodaje proizvedenih količina. Polazeći od navoda iz zahtjeva Ministarstvo je našlo da je bilo nužno prethodno utvrditi tačne količine eventualnih tržišnih viškova merkantilnog krompira, kako bi se na osnovu tog utvrđenja moglo ocijeniti da li su ispunjeni uslovi za pokretanje intervencija radi stabilizacije

tržišta. Nakon terenskog obilaska, utvrđeno je da je došlo do poremećaja na tržištu takvog obima da zahtijeva reakciju države i pokretanje odgovarajuće procedure za sanaciju tog poremećaja. Prepoznato je više razloga koji su doveli do poremećaja na tržištu merkantilnog krompira. Usljed privremenog zatvaranja ili ograničavanja rada objekata važnih za plasman proizvoda (veleprodajnih i maloprodajnih objekata), kao i objekata za ugostiteljstvo, došlo je do poremećaja u lancima snabdijevanja hranom i uticaja na cjelokupnu logistiku u ovom sektoru. Dodatno, na uobičajeni plasman merkantilnog krompira, uticao je uvoz jeftinijeg krompira istog kvaliteta, što je u većoj mjeri pogoršalo situaciju u sektoru i dovelo do značajnijih poremećaja u ponudi i tražnji na crnogorskom tržištu. Imajući u vidu navedeno Ministarstvo je 24. 03. 2021. godine uvelo privremenu interventnu mjeru za pomoć skladištenju i povlačenju sa tržišta viškova krompira crnogorskih poljoprivrednih proizvođača i tom prilikom objavljen je Javni poziv za pomoć skladištenju i povlačenju sa tržišta viškova merkantilnog krompira. Na osnovu ovog javnog poziva pet privrednih subjekata podnijelo je zahtjev kojim su ponudili svoje kapacitete za skladištenje i povlačenje sa tržišta do 1.050 tona merkantilnog krompira. Do sada, privredni subjekti su povukli sa tržišta preko 700 tona viškova krompira crnogorskih poljoprivrednih proizvođača. Otkupna cijena merkantilnog krompira iznosila je 0,23€/kg, što je daleko više u odnosu na okruženje, od čega se 0,05 €/kg odnosilo na podršku povlačenju i skladištenju, čime se crnogorskim proizvođačima obezbijedio kontinuirani otkup krompira i sačuvao njihov prihod koji imaju od poljoprivredne proizvodnje. Ovom mjerom obuhvaćeni su proizvođači merkantilnog krompira sa cijele teritorije Crne Gore.

Takođe, suočili smo se sa problemom viškova mladog krompira i lubenice u odnosu na koji smo blagovremeno reagovali pokretanjem tržišnih intervencija na sektore proizvodnje mladog krompira i lubenice. Povećane površine pod zasadima mladog krompira i lubenice, kao i rod iznad prosjeka za naše tržište doveo je do pada prodajne cijene ispod ekonomski opravdanog nivoa, odnosno ispod cijene koštanja proizvodnje. Dodatno, na uobičajeni plasman poljoprivrednih proizvoda, uticala je smanjena potrošnja kroz turizam, što je u većoj mjeri pogoršalo situaciju u sektoru i dovelo do značajnijih poremećaja u ponudi i tražnji na crnogorskom tržištu. S tim u vezi, a u cilju podrške poljoprivrednim proizvođačima koji se bave proizvodnjom i plasiranjem lubenice i mladog krompira, raspisan je Javni poziv za dodjelu pomoći skladištenju i povlačenju sa tržišta mladog krompira i lubenice crnogorskih poljoprivrednih proizvođača. Ova privremena mjera

primjenjivala se za krompir proizveden od 01. 06. 2021. godine do 15. 08. 2021. godine za koji vremenski period je opredijeljena podrška u iznosu od 90.000€ za 1500 tona krompira, dok je za lubenicu Javni poziv u toku i podrška će se opredjeljivati do 30. 08. 2021. godine. U ovu svrhu za krompir je opredijeljena podrška od 6 centi po kilogramu, dok je za lubenicu visina podrške 5 centi po kilogramu.

Živinarski sektor (proizvodnja pilećeg mesa), koja je 100% zavisna od koncentrovane stočne hrane pomognut je sa 100.000 €, pomoć se odnosi na dva turnusa. Pomoć je Javnim pozivom namijenjena po kg proizvedenog mesa, i iznosi 0,10€.

Dakle, postupajući na ovaj način do sada je izdvojeno mnogo više u odnosu na zahtjeve poljoprivrednih proizvođača, a što dovoljno govori u prilog tome da Ministarstvo ima sluha za probleme sa kojima se poljoprivreda suočava, kao i da aktivno radi na rješavanju istih. Osim interventnih mjera kojima pribjegavamo u okolnostima kada je potrebno hitno djelovati radi rješavanja aktuelnog problema, važno je naglasiti da su Agrobudžetom za 2021. godinu postojeće mjere unaprijeđenje po broju komponenti, kao i finansijski kroz povećanje iznosa podrške 5%-10%. Agrobudžet za 2021. godinu sadrži i nove mjere, kao što je program mjera namijenjen poboljšanju uslova života na selu i prerada na gazdinstvu gdje je podrška do 80%.

Pored toga, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je prikupilo kontakte i informacije od poljoprivrednih proizvođača koji imaju problem sa plasmanom poljoprivrednih proizvoda i spisak dostavilo javnim naručiocima, da u neposrednoj komunikaciji, kroz nabavke male vrijednosti, kupuju poljoprivredne proizvode od registrovanih poljoprivrednih proizvođača. Isto tako, Ministarstvo je pomoglo poljoprivrednim proizvođačima da uspostave neposredno kontakt sa trgovačkim lancima i na taj način plasiraju poljoprivredne proizvode i uspostave buduće kanale prodaje, a što je značajno doprinijelo rješavanju plasmata mnogih poljoprivrednih proizvoda koji su se u jednom trenutku pojavljivali kao višak i na koji način je uspješno riješen problem svih zaostalih tržišnih viškova iz 2020. godine kao i plasman proizvoda koji se proizvode u tekućoj godini.

Na kraju, činjenica je da je vrlo teško ublažiti povećanje cijena poljoprivrednih proizvoda koji dolaze iz uvoza, a za šta smo svjedoci posljednjih nekoliko mjeseci, prije svega misleći na hranu za životinje, biljna ulja i sl. Ovdje posebno treba imati u vidu da je virus COVID-19 očigledno izazvao dugotrajne posljedice na poljoprivredna tržišta, ali razmjera uticaja zavisice od puta ekonomskog oporavka i specifičnog tržišta, pri čemu treba

imati u vidu da je Crna Gora specifično tržište, koje je uvozno zavisno i koje brzo osjeti efekte promjene na svjetskim tržištima. Ipak, uprkos okolnostima koje usljed navedenih, a opštepoznatih problema nastupaju Ministarstvo je maksimalno posvećeno unapređenju poljoprivrede, dok istovremeno u kontinuitetu prati stanje na tržištu, razmatra zahtjeve poljoprivrednih proizvođača i blagovremeno djeluje kako bi ublažio uticaj negativnih posljedica COVID-19, zbog čega je stanje u ovom sektoru stabilno.

Imajući u vidu sve navedeno, mišljenja smo da je Interpelacija neosnovana, a posebno imajući u vidu da je na sjednici Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje od 23. jula 2021. godine održano konsultativno saslušanje istm povodom, odnosno na temu: „Problemi koji se odnose na subvencije za proizvedeno mlijeko, povećanje cijena stočne hrane, problem sa akcizama na gorivo, problemi sa otkupom hrane i problematika ostvarivanja kreditne podrške poljoprivrednicima (stočarima)“. Prema tome, imajući u vidu da se ista pitanja ponovo potenciraju i Interpelacijom, iako je o istima već raspravio nadležni skupšinski Odbor na konsultativnom saslušanju i u Izvještaju konstatovao da je Ministarstvo pokazalo primjeren i odgovoran odnos prema ovim pitanjima predlažemo da Skupština odbije zahtjev da raspravlja o predmetnoj Interpelaciji.

PREDSJEDNIK

Prof. dr Zdravko Krivokapić

